

Groen Visie

Een vrucht van het landschap
Oktober 2020

gemeente Hattem

cyber
Samen werken aan een prettige leefomgeving

STARLING STRUCTURES

DEEL B

Inleiding

Als u over tien jaar door en om Hattem loopt is het mogelijk een stevige wandeling door de gemeente te maken via de groene routes met onderweg veel bezienswaardigheden. Het groen wordt als belangrijke waarde erkend en herkend in de leefomgeving, dit geldt zeker ook voor het rijke cultuurhistorisch erfgoed en aanwezige Hollandsche landschappen rondom Hattem. Het groen heeft een solide basis als belangrijke drager en beeldbepaler van de stad in samenwerking met collega's en inwoners tot stand gekomen.

Langs deze routes genieten mensen van de groene omgeving en leren kinderen de waarde ervan. Ze wandelen, lopen hard, laten hun hond uit of genieten simpelweg van de natuur. Ieder heeft zijn eigen ruimte, ze zitten elkaar niet in de weg. Op diverse plaatsen in de gemeente hebben inwoners de ruimte gekregen om invulling te geven aan hun eigen initiatieven. Of het nu gaat om een buurteigen plek(ken), stadslandbouw, een bloementuin of bijenlint, hondenspeelplekken, of mee te werken aan natuurontwikkeling of om hier voorlichting over te geven. Ondertussen is het groen ook waardevoller geworden door het vergroten van de gebruiksmogelijkheden, de biodiversiteit en praktische invulling te geven aan klimaatbestendigheid en duurzame inzet van middelen. Daarnaast ook door de beleving te vergroten met fraaie kleuren in bloemen, struiken en karakteristieke bomen. Verder weet iedere geïnteresseerde inwoner waar en wanneer onderhoud in het groen zal plaatsvinden, en vooral waarom. Goed en professioneel beheer en onderhoud is een basisvoorwaarde om doelen te kunnen bereiken, alsmede het werken in de keten van stedenbouw tot onderhoud en projectrealisatie.

Dit is de stip op de horizon van de Groenvisie van de gemeente Hattem.
In het afgelopen jaar heeft de gemeente Hattem samen met professionals en bijdrage door de inwoners deze Groenvisie opgesteld. In de Groenvisie maakt de stad voor de komende tien jaar keuzes voor het beheer, inrichting en gebruik van het groen.

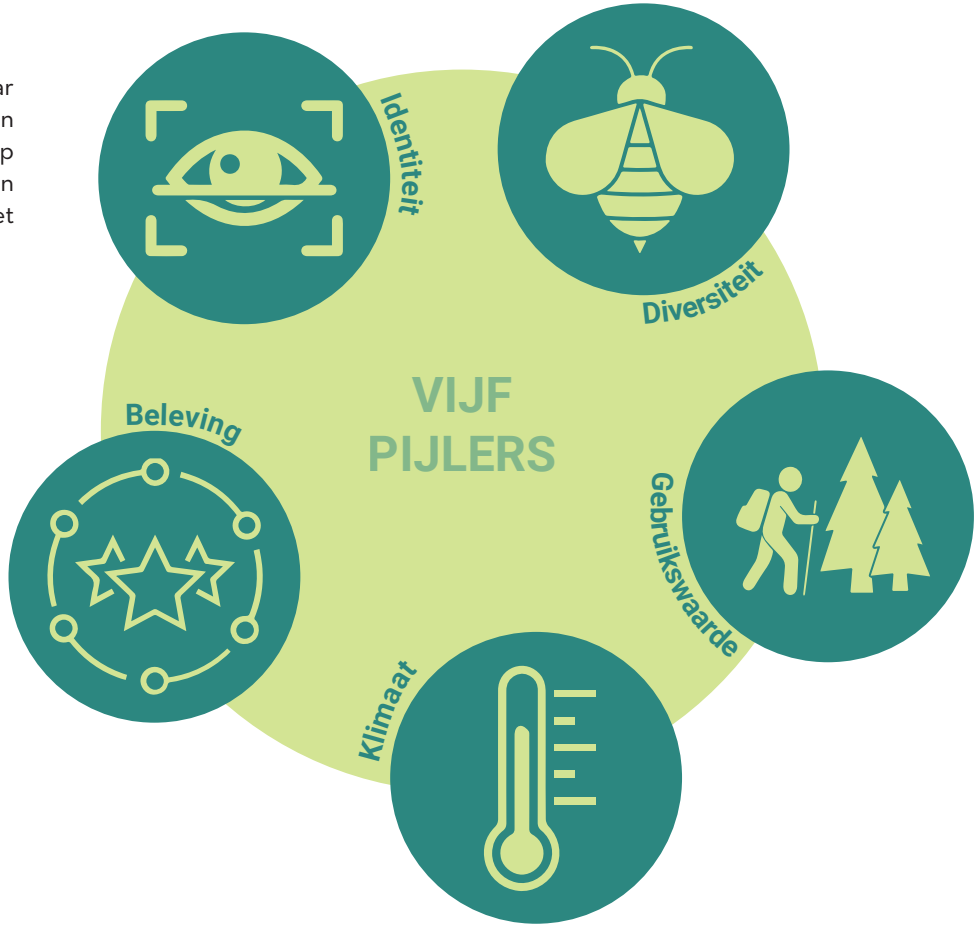

Pijlers

Vijf pijlers dragen de Groenvisie. Ze vormen een stevig en herkenbaar fundament en zijn voortgekomen alle informatie en bundeling van meningen. In dit hoofdstuk worden de pijlers onder de toekomstvisie op het groen toegelicht. Per pijler wordt aangegeven wat hieronder verstaan wordt, wat er uit de stad is opgehaald. Dit is vertaald naar een visie met concrete ambitie en richtinggevende beleidsuitgangspunten.

Vijf pijlers

Diversiteit

Diversiteit in het groen gaat om verschillen in soorten, kleuren bloemen en bladeren maar ook de verschijningsvorm. Deze diversiteit, wat het groen kan bieden, draagt daardoor ook bij aan de biodiversiteit. Bio betekent leven en diversiteit betekent afwisseling of verschil. Biodiversiteit is de verscheidenheid van levensvormen en gaat over het behouden en vergroten van de grote verscheidenheid aan soorten die er zijn. Hoe minder oorspronkelijke soorten, hoe onstabieler ons ecosysteem. Het is dus zaak om de biodiversiteit te beschermen en zo de bijbehorende ecosystemen in stand te houden. Het is belangrijk dat we bijvoorbeeld niet alleen maar eenden hebben, maar ook mussen, niet alleen maar gras, maar ook bomen en kruiden. Niet alleen water of land maar juist een flauwe overgang van water naar land. Dankzij verschillende soorten blijft de natuur in evenwicht en is het groen meer dan alleen een grasveld. Op gemeentelijk niveau brengt het gebruik van verschillende soorten vaak een interessanter beeld en gevoel, dan wanneer er veel dezelfde soorten terugkomen. In combinatie met een diversiteit aan groengebruiksvormen en belevingen, kan dit positief bijdragen aan het beeld dat bewoners en bezoekers hebben van Hattem.

Opgehaald uit de gemeente

Vanuit de gemeente en groenorganisaties in Hattem is er een sterke affiniteit met (bio)diversiteit. Het vergroten van (bio)diversiteit geldt voor de gemeente en een aantal van de groenorganisaties zelfs als één van de hoofddoelen die ze nastreven. Deze doelstelling wordt grof gezien op twee verschillende manieren benaderd, namelijk door praktische kant te ondersteunen (bv. door het planten van inheemse soorten) of door kennis te delen en bewustwording te creëren.

Vanuit de praktische kant is het bijvoorbeeld van belang om te kijken naar de bestrijding van invasieve soorten, zoals de Japanse Duizendknoop. Ook kan het vergroten van diversiteit in het bomenbestand zorgen voor vermindering van ziekten en plagen, zoals de Eikenprocessierups.
Om meer kleur en fleur te creëren, zijn er in praktische zin mogelijkheden meer (bio)diversiteit te ontwikkelen bij groen in -en om water, op de stadsmuren, in straten en langs lanen en vooral ook in de bermen langs wegen in het buitengebied.

Er is binnen de gemeente geen eenduidigheid over of er genoeg buurtgroen te vinden is in de wijken en of dit divers genoeg is. Het vergroten van de diversiteit verhoogd de aantrekkelijkheid, hierbij wel rekening houdend met het gewenste gebruik en de lokale omgevingsfactoren.

Minstens zo belangrijk als de praktische mogelijkheden om (bio)diversiteit te vergroten is de kennisdeling en het creëren van bewustwording over (bio)diversiteit. Er zijn in Hattem al veel organisaties en bewoners die met kennis en passie bezig zijn met (bio)diversiteit. De groenorganisaties uit Hattem met kennis van de lokale of regionale flora en fauna geven aan graag hun kennis te willen delen en te willen adviseren op het gebied van (bio)diversiteit. Tevens is er een wens om de kennis en bewustzijn omtrent (bio)diversiteit ook breder in de samenleving terug te zien komen. De doelgroep die zich bezighoudt met (bio)diversiteit, breidt zich al vaker uit naar gezinnen met kinderen. Wel zou de educatie onder kinderen nog vergroot kunnen worden, door er op scholen meer aandacht aan te geven.

Visie

Over tien jaar is er voor bestuivers (o.a. bijen), vogels, vlinders maar ook voor amfibieën en andere dieren meer voedsel en leefruimte te vinden. Inrichting en beheer hebben een grote invloed op de openbare ruimte en daarmee ook op het bereiken van onze doelen. Die invloed moet de biodiversiteit versterken, kleur en fleur toevoegen en de klimaatbestendigheid vergroten.

Dit betekent dat we de omstandigheden creëren waarin bio diversiteit zich beter kan ontwikkelen maar ook zichtbaarder wordt. Dat de natuur, waar dat kan, meer met rust gelaten wordt, waardoor meer schuil- en broedplaatsen gecreëerd worden. Natuurvriendelijke oevers leveren een grote bijdrage aan de biodiversiteit, dit geldt ook voor kruidenzomen langs landschappelijke beplanting.

Wij zetten in op het realiseren van de natuurlijke omstandigheden waar mogelijk en dragen zo bij aan verbetering van het klimaat en duurzaamheid van de leefomgeving. Er zijn in het landschap rondom Hattem veel brede bermen, door een ander maaibeheer en door bloemrijke mengsels in te zaaien dragen ze bij aan de biodiversiteit.

Bomen zijn, in een volwassen toestand, een ecosysteem op zichzelf en dragen op die manier bij aan de (bio)diversiteit. Ze hebben veel invloed op het beeld. Een grote boom doet heel veel voor het "groene gevoel" in een buurt maar vormt ook een baken en levert schaduw in warme periodes. Wij koesteren en beschermen deze bomen.

Over tien jaar heeft Hattem binnen de wijken meer variatie in het groen en zijn de bijzondere plekken fijn om te verblijven. Dit door meer variatie aan te brengen in soorten beplanting en kleur en fleur, wat kan variëren van grassen en struiken tot verschillende bomen of toevoegen van eenjarigen in het centrum (b.v. hanging baskets).
Hierdoor krijgt het groen meer belevingswaarde. Er staan planten die op verschillende momenten van het jaar bloeien in verschillende kleuren en planten van verschillende hoogtes en breedtes. We zoeken naar mooie plekken voor bomen, solitairen en/of kleine groepen heesters om velden en pleinen te verfraaien. Op de plekken die er toe doen in de gemeente of in de buurten en wijken. Keuzes hangen af van mogelijkheden en behoeften in de buurt.

Beleidsuitgangspunten Diversiteit:

- (Bio)diversiteit leeft al erg in Hattem en de interesse onder organisaties en bewoners lijkt alleen maar te groeien. De gemeente zal hierin meegaan, door initiatieven uit de samenleving meer en beter te faciliteren. We ontwikkelen een kansenkaart voor het versterken van de biodiversiteit.

- Bestaand groen wordt behouden en versterkt met kleurrijke soorten in verschillende verschijningsvormen (textuur). Aanpassingen in het groen houden gelijke tred met renovatie van rioleringen en woongebieden.

- We geven ruimte aan initiatieven voor de vergroening van de wijk, zoals het aanbrengen van gevelgroen of geveltuinen.

- Grotere plekken met groen zo inrichten dat er een gelaagdheid ontstaat. Dit betekent een kruiden, heester en bomenlaag met voldoende groeiruimte en lichtinval. Waar mogelijk aanbrengen van kruidenzomen langs landschappelijke beplantingen.

- Een nadere inventarisatie van de bestaande bomen is nodig. Naast het behoud van de monumentale bomen is het doel bomen te planten op plekken waar ze groot kunnen worden. Bomen die al op zo een plek staan worden de “toekomstbomen. Het beheer is erop gericht om deze bomen oud en volgroeid te laten worden.

- Inheemse soorten beschermen of herintroduceren en aan de andere kant invasieve soorten mijden of te verwijderen. Uit te werken in een soorten en maatregelen plan als handvat voor groenbeheerders.

- Stimuleren van divers gebruik van buurtgroen door meer diverse soortengebruik op de groene plekken in de wijken. Maar ook actief op zoek gaan naar buurtgerichte participatie in het groen op waardevolle plekken.

- Wij gaan waar mogelijk zo veel mogelijk ecologisch beheer toepassen in bermen met een minimale breedte van 3 m, waar mogelijk ingezaaid met een bloemrijk mengsel. bij natuurvriendelijke oevers en langs beplantingszomen waar voldoende ruimte is en past in het beeld van het gebied..

- Waar mogelijk het creëren van natuurvriendelijke oevers door geen beschoeiingen toe te passen en flauwe overgangen te maken. Deze inplanten en/of zaaien met soorten die van nature voorkomen in deze omstandigheden en het beheer hierop aan te passen.

Identiteit

Groen draagt in belangrijke mate bij aan de identiteit van de openbare ruimte. Bomen hebben hierin bijvoorbeeld een belangrijke plaats. Ze ondersteunen en accentueren de hoofdstructuur en vaak bijzondere plekken van de stad. Zo dragen ze bij aan de beleving en de groene identiteit van Hattem. Naast dat een boom of heester op de juiste plek moet staan om zich fysiek goed te kunnen ontwikkelen, kan een boom of heester op de juiste plek bijdragen aan de identiteit van die plek.

Wanneer men het heeft over de (cultuur)historie van een plaats, dan kunnen er verschillende ruimtelijke aspecten of een combinatie van aspecten bedoeld worden zoals archeologie, historische geografie en bouwhistorie. Vanuit een “groen” oogpunt zou hier bijvoorbeeld “historische ecologie” aan toegevoegd kunnen worden, oftewel hoe is de ontstaansgeschiedenis van het aanwezige groen.
In Hattem zijn veel waardevolle historische plekken te vinden zoals de binnenstad met oude stadsmuren en wallen, historische lansgoederen en oude landschappelijke structuren.

Hattem kent diverse klassieke landschapstypen vanuit de ijstijd (Veluwebos) tot en met de “gemaakte” polderlandschappen zoals het Jong Kampenlandschap met coulissen.
De confrontatie binnen het grondgebied van Hattem van deze landschapstypen is bijzonder en daarmee zeer kenmerkend voor de historie van de gemeente. Door groen gericht toe te passen kunnen deze historische waarde behouden blijven of waar nodig versterkt worden.

Opgehaald uit de gemeente

Er is veel waardering voor de historie van Hattem en de behoefte is breed aanwezig om hier zuinig op te zijn. Mooie lanen en landschappen, de historische binnenstad, de ligging aan de rivier met de stuwwal in de achtertuin. Van de Veluwe tot het Jong Kampenlandschap, het stadscentrum en de IJssel. Volgens de gemeente en groene organisaties heeft Hattem een unieke combinatie van landschapstypen, wat een bepalende factor is voor de identiteit van Hattem.

Onze landschappen zijn uniek, maar toch allemaal Hattem's

Ondanks dat de gemeente dit unieke kenmerk bezit, wordt dit niet altijd en overal benut. Zo zou de landschapsdifferentiatie beter benadrukt kunnen worden door groen in te zetten. Ook zouden de landschapstypen meer sturend kunnen zijn bij de het nemen van beslissingen omtrent het groen in Hattem.
Er zijn veel initiatieven om het historisch erfgoed, wat betreft de gebouwen, in stand te houden dan wel te restaureren. Als het gaat om de historische landschappelijke structuren is daar geen goed beeld van en leeft de inruk dat dit teveel ad hoc op de agenda staat. De hoop bestaat dat de groenvisie voor de verbinding en het juiste kader kan zorgen. Het zichtbaar en goed bereikbaar maken van de historische elementen zorgt voor verbinding en herkenning maar ook voor erkenning. Het groen wordt met name in de binnenstad gemist als aankleding en verfraaiing. Hier is meer mee te doen.

Een andere factor die invloed heeft op de groene identiteit van Hattem is de urbanisatie en de daarbij behorende “verstening” van het landschap. Ondanks dat dit een algemene trend is, zie je op dit gebied veel verschillen tussen wijken in Hattem. In sommige wijken is er veel ruimte voor groen en hebben bewoners groene tuinen die passen bij dat ruimtelijke karakter, terwijl dat in andere wijken precies het tegenovergestelde is. Zelf in wijken waar op het eerste gezicht weinig ruimte is voor groen, kan de identiteit versterkt worden door slimme aanpassingen te doen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de vergroening van oppervlakten zoals pleinen, parkeerplaatsen en tuinen. Ook zijn er mogelijkheden om groen verticaal te ontwikkelen, zodat het minder beslag legt op de beschikbare ruimte. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de vergroening van muren en daken.

Ten behoeve van het behouden of versterken van de identiteit van Hattem kunnen ook de bestaande en historische structuren van invloed zijn, door het groen bij bepaalde vlakken, lijnen en/of punten te versterken.

Visie

Over tien jaar is de ruimtelijke identiteit van Hattem duidelijk herkenbaar door het samenspel van de stedenbouwkundige elementen en de groene structuren van de gemeente. De kenmerkende landschapselementen die Hattem bezit zijn beter zichtbaar gemaakt, waardoor ze prominenter aanwezig zijn. De bomen, beplanting en grasstroken geven de laanstructuren een passende groene begeleiding en zijn een verbindende factor voor de lijnen van vroeger en nu. De identiteit die hieruit wordt afgeleid komt dus voort uit een combinatie van wat er ooit was en wat er nu is.

Hattem beschikt over belangrijke historische structuren en daarmee ook vaak groenstructuren (dijken, lanen, grote verbindingswegen, Rozenboomspoor) maar ook belangrijke groenelementen (bv. Stadswallen en kolken langs de rivier). Naast het zichtbaar maken biedt groen goede kansen om deze structuren te ondersteunen en beter zichtbaar maken.

De binnenstad en zijn muren en wallen zijn historisch zeer waardevol en laten het ontstaan en de vroegere functie van Hattem zien.
Er is behoefte aan meer kleur en fleur maar ook aan klimaatbestendige oplossingen. Dit betekent dat onderzocht moet worden hoe de binnenstad kan vergroenen versus het waarborgen van de historische waarden en de beleving daarvan. Hetzelfde geldt voor diverse fraaie punten (parels) en monumentale bomen die in Hattem te vinden zijn. Daarnaast zijn er bomen, die zich in geschikte omstandigheden bevinden en groeipotentie hebben, aangewezen als ‘toekomstboom’ en hard op weg om in de toekomst zelf een monumentale status te krijgen.

De landgoederen zijn historische erfgoederen maar ook historische elementen (bv. de Wiesenbergsche kolk) hebben elk hun eigen karakter en dragen bij aan de identiteit van Hattem. In overleg met de landgoedeigenaren komen we tot gedeelde waarden en gelijk trekken we gelijk op bij beheer, renovatie e.d.

Beleidsuitgangspunten Identiteit:

- Het is belangrijk de waarden van de belangrijke groenelementen en structuren nader te beschrijven en te beoordelen waar groen gewenst is om dit te versterken maar ook waar groen gewenst is voor de verbetering van de beleving en het klimaat (bv. bomen of geveltuinen).

- Voor het centrum vindt een uitwerking plaats om te bepalen waar en hoe groen de ruimtelijke kwaliteit en beleving kan verbeteren en bij kan dragen aan klimaatdoelstellingen.

- De gemeente gaat het “landschapsontwikkelingsplan” herijken om de unieke combinatie van landschapstypes beter te benutten. In de ontwikkeling en de uitvoering zal samengewerkt worden met bijvoorbeeld de Knotgroep en Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

- Om de negatieve effecten van urbanisatie tegen te gaan, gaat er meer gefaciliteerd worden t.b.v. de vergroening van privétuinen, muren en daken. Wij sluiten aan bij een landelijke beweging zoals ‘Operatie Steenbreek’.

- Het huidige bomenbestand van Hattem wordt kwalitatief in kaart gebracht met als doel om beter inzicht te krijgen in de ontwikkelmogelijkheden. We benoemen zogenaamde “toekomstbomen” en het beheer wordt hierop toegespitst.

Beleving

De beleving van de openbare ruimte wordt bepaald door de inrichting, bebouwing, het gebruik en het onderhoud ervan. In de inrichting is groen de 'stoffering' die voor een groot deel bepaalt hoe de ruimte wordt beleefd. Die beleving hangt af van de hoeveelheid, diversiteit, herkenbaarheid en de kwaliteit van het groen. Groen draagt op een positieve manier bij aan de waardering voor de leefomgeving en daarmee aan de leefbaarheid in de gemeente Hattem.

Opgehaald uit de gemeente

Inwoners geven aan dat in de beleving het groen minder is geworden en verarmd. Het is sober ingericht en inwoners zien graag dat er weer meer kleur en fleur komt in het groen om de positieve beleving ervan te versterken. Groene verbindingen zijn hiervoor van belang. In de wijken is er draagvlak voor verandering, vooral voor diversiteit in groen.

In het landschap zijn er diverse initiatieven om de beleving van alles wat daar is mogelijk te maken. Combineren van landbouw, natuur, ecologie, klimaat en recreatie zorgt voor maximale beleving. Hiervoor zijn reeds klompenpaden aangelegd, koeien meer vrij laten lopen (met wildroosters als grens) en aanleg botanische stroken opgepakt. Er liggen kansen om een meer recreatieve route langs de IJssel te realiseren, maar ook om bijenlinten aan te leggen bijvoorbeeld langs de Baronnenlijn. In het landschappelijke gebied Hattem-Noord zijn goede verbeteringen mogelijk en zijn er met het project "Levend landschap Hattem-Noord" al diverse initiatieven genomen.

Hattem bezit fraaie lanen, monumentale bomen en bijzondere plekken die vaak omschreven worden als "parels". Naast dat deze plekken vaak bijdragen aan de identiteit van Hattem, zijn ze ook erg bepalend voor de beleving van bewoners en bezoekers. De aantrekkingskracht van deze "parels" blijft vaak in positief zin hangen bij mensen en zouden om die reden gekoesterd moeten worden.

Aan de andere kant zijn er ook plekken die sneller gekenmerkt zouden worden als "niet interessant" of "saai". Ook deze plekken kunnen bepalend zijn voor de beleving van bewoners en bezoekers, alleen dan vaak in negatieve zin.
Op deze plekken zou getracht moeten worden om de beleving positief te beïnvloeden door groen in te zetten. In de binnenstad wordt bijvoorbeeld het Tinneplein gezien als plekken die arm zijn aan beleving, voornamelijk omdat de ruimtes en de straten als stenig worden ervaren.

Hattem is een bloeiende stad, laten we dat ook met groen zichtbaar maken!

Visie

Groen heeft een grote maatschappelijke waarden; een goede en grote beleving van groen draagt bij aan een gezondere samenleving, dit is in wetenschappelijke studies reeds aangetoond. Het verhoogt het welzijn door mogelijkheden te bieden voor ontmoeten en verbinden maar biedt ook ruimte voor recreatie, sport en natuurbeleving. Dus groen doet er toe in de openbare ruimte en daarmee aan de individuele beleving. Verbeteren van de kwaliteit en de kwantiteit hebben positieve effecten op de leefbaarheid. In Hattem zetten wij hier sterk op in.

Groen geeft veelal een positieve beleving aan plekken en gebieden. Elke omgeving heeft een meer of mindere esthetische waarden (zie beeldvorming) wat kan je doen om deze kwaliteit te verbeteren, m.a.w. welke groenelementen kan je toevoegen om de belevingskwaliteit te verhogen (b.v. bomen, bloemen, hagen, oevers, e.d.). Met behulp van de gebiedspaspoorten wordt een uitwerking gegeven wat waar mogelijk is en welke kansen en aandachtpunten er zijn om hierin te verbeteren. Per wijk zullen planten en kleuren sterk bijdragen aan een positieve uitstraling. Ook geeft groen een accent aan mooie plekken in de gemeente.

Het beheer en onderhoud zorgt voor een bepaalde beeldkwaliteit en daarmee beleving van de openbare ruimte. Veel vuil zorgt voor verpaupering, maar ook sterk overhangend groen. Beeldkwaliteit voor schoon, heel en veilig is van belang voor de waardering die mensen hebben voor het groen en de openbare ruimte in zijn geheel!! Een goede beheer -en onderhoudskwaliteit is de basis voor een goede beleving.

Naast dat de gemeente verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de openbare ruimte zijn particulieren dat voor hun eigen tuin. Echter veel tuinen grenzen direct aan het openbaar gebied en hebben daarmee invloed op de kwaliteit zoals die ervaren wordt. In de uitwerking van de groenvisie in de gebieden aandacht geven aan de communicatie over de groenvisie en inwoners te stimuleren een groene tuin te hebben die goed verzorgd is. Het samenspel tussen een goed verzorgde openbare ruimte maar ook particuliere tuinen zorgt voor maximale beleving.

Beleidsuitgangspunten Beleving:

- De gemeente Hattem zoekt een actieve samenwerking met inwoners en groenorganisaties, om samen te bepalen hoe we de diversiteit en beleving kunnen verbeteren. De samenwerking met de inwoners en groen-organisaties is belangrijk om juist ook op kleinere schaal resultaten te behalen.

- Wij streven naar een goede beeldkwaliteit voor beheer en onderhoud minimaal B, conform de CROW-richtlijnen, in de woonwijken en de buitengebieden voor schoon en veilig en A in het centrum gebied en op bijzondere plekken in de gemeente.

- Er is over 10 jaar meer diversiteit in het groen met als doel het versterken van de uitstraling:
  - Bestaand groen wordt behouden en versterkt met kleurrijke soorten. Aanpassingen in het groen houden gelijke tred met renovatie van rioleringen en woongebieden.

- In nieuwbouwwijken borgen we de kwaliteit en kwantiteit van het toekomstige groen.

- Iedere wijk wordt in basis getypeerd door zijn stedenbouwkundige achtergrond en vastgelegd in de gebiedspaspoorten, deze zijn uitgewerkt in de kansen en maatregelen

- Bewoners verkennen samen met de gemeente hoe de identiteit van de wijk kan worden versterkt. De expertise van de gemeente is bij de soortkeuze van groot belang.

- We geven ruimte aan initiatieven voor de vergroening van de wijk, zoals het aanbrengen van gevelgroen of geveltuinen.

Klimaat

Klimaatbestendigheid en duurzaamheid zijn onderwerpen die wereldwijd veel aandacht krijgen. Door klimaatverandering stijgt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. Stortbuien en langdurige neerslag veroorzaken wateroverlast. Er zullen veel meer schaduwrijke- en verkoelingsplekken nodig zijn om mens en dier prettiger te laten leven. Dit noemt men een klimaatbestendige inrichting.

Menselijke activiteiten brengen allerlei natuurlijke processen op aarde steeds vaker uit balans. Voorbeelden zijn ontbossing, verwoestijning, het broeikaseffect, maar ook gewoon schone lucht en schoon water in onze eigen omgeving. Het is zaak om er op lange termijn voor te zorgen dat het leefbaar blijft op aarde. Het is een wereldwijde opgave, maar echte actie komt doorgaans lokaal tot stand.

Bomen verminderen hittestress en geven lanen een fraai beeld. Groen is per definitie duurzaam en heeft een positieve invloed op het klimaat in de stad. Grote volwassen bomen dragen veel bij, maar ook kleiner groen heeft een positief effect. Verder zien we een toenemende verstening in particuliere tuinen wat averechts werkt om de opname van water in de directe woonomgeving mogelijk te maken. Het stimuleren van het ontstenen van particuliere tuinenspeelt een belangrijke rol bij het vergroenen van de gemeente.

Duurzaamheid is belangrijk en behandelt ook de schaarste van hulpbronnen om zowel nu als in de toekomst de welvaart te stimuleren. Bij duurzaamheid is er sprake van een evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen.

Opgehaald uit de gemeente

Voor de gemeente en maatschappelijke organisaties in Hattem is klimaatverandering niet alleen een internationaal probleem. Het is van belang om ook op lokaal niveau bij te dragen aan het minimaliseren van het probleem, als ook het minimaliseren van de impact dat het probleem kan hebben op de gemeente.

Met behulp van groen wordt verwacht veel te kunnen bijdragen om klimaatbestendiger te worden en tegelijkertijd meer biodiversiteit, kleur en fleur te creëren. Klimaatbestendigheid is vaak goed te combineren met andere functies van groen, al worden deze mogelijkheden niet altijd benut. Zo zouden er vaker “op natuur gerichte” oplossingen ingezet kunnen worden, zodat er meerwaarde ontstaat voor de groene leefomgeving voor mens, plant en dier. Hierbij biedt het wegnemen van aanwezige barrières ook kansen om de aanwezige fauna mee te laten ontwikkelen.

Klimaat en duurzaamheid, nieuwe begrippen die vragen om natuurgerichte oplossingen

De principes vanuit het ecologische boerenbedrijf zijn bruikbaar in het groenbeheer. Wellicht biedt de lokaal aanwezige Bokashi-methode mogelijkheden in het circulair maken de groene afvalstromen binnen het eigen grondgebied en het verbeteren van de waterhuishouding en de bodemkwaliteit.

In het kader van klimaat en duurzaamheid meer groen realiseren voor het afvangen van fijnstof, het verminderen van hittestress, de opname van water, opnemen van CO_2 en het leveren van zuurstof. Het toevoegen en in stand houden van groen helpt om de effecten van klimaatverandering op te vangen.

Het realiseren van zonneparken draagt enerzijds bij aan energie en klimaat doelstellingen maar het biedt ook kansen om op de ondergrond natuurlijke biotopen te realiseren.

Ook zou er bijvoorbeeld bij (circulaire) nieuwbouw eisen voor vergroening gesteld kunnen worden die gericht zijn op klimaatadaptatie, maar die ter gelijke tijd de aantrekkelijkheid van de omgeving vergoten.

Het benutten van multifunctionaliteit van groen is een goede manier om een relatief nieuw en onzeker thema als ‘klimaat’ aan de man te brengen.

Visie

Over tien jaar is Hattem, ondanks de onzekere ontwikkeling van klimaatverandering, bezig om zich verder aan te passen aan een toekomst met meer extremere weersomstandigheden. Bij het aanpassen aan wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen speelt groen een belangrijke rol. De gemeente Hattem wil samen met haar inwoners burgers en bedrijven een bijdrage leveren aan een klimaatbestendige en duurzame leefwijze. Hierbij denken wij aan het opwekken van zonne-energie, afvalscheiding en hergebruik. Bij hevige regenval raakt het rioolstelsel niet direct overbelast en staan de straten minder snel blank, doordat er nieuwe afvoermogelijkheden zijn voor het water. Zo kan het water bijvoorbeeld afstromen in groenstroken, sloten langs de weg of direct infiltreren in de bodem.

Bomen en groene daken bieden goede mogelijkheden voor oplossingen tegen hittestress. Bomen zorgen namelijk voor schaduw en groene daken en muren zorgen dat gebouwen minder hitte afgeven, waardoor er een prettiger klimaat gecreëerd wordt.

Zowel binnen de bebouwde kom als daarbuiten kan groen bijdragen aan duurzaamheid en klimaatbestendigheid. Niet op iedere plek in de gemeente zijn dezelfde effecten van klimaatverandering relevant en daarom zijn de maatregelen zo veel mogelijk zijn aangepast aan de lokale omstandigheden. In het stadscentrum zal door de hogere bebouwingsdichtheid, de wateroverlast en hittestress zich bijvoorbeeld op een andere manier manifesteren dan in het buitengebied.

Om de effecten van klimaatverandering tegen te gaan, werkt de gemeente veel samen met bewoners en organisaties. Naast maatregelen in de openbare ruimte, stimuleert en faciliteert de gemeente particuliere partijen om klimaatbestendige maatregelen te nemen. Bijvoorbeeld; het nemen van een regenton of een infiltratieput maken. Dit levert een kleine doch zichtbare bijdrage zijn om geen onnodig drinkwater te gebruiken voor de tuin en wateropvang te creëren. Ze helpen stuk voor stuk mee om Hattem een stukje duurzamer en klimaatbestendiger te maken. De gemeente Hattem is reeds aangesloten bij een provinciaal stimuleringsprogramma om verstening in particuliere tuinen tegen te gaan.

Beleidsuitgangspunten Klimaat:

- Wij werken volgens de principes van de circulaire economie, zoals hergebruik materialen, duurzaam composteren, CO_2 reductie bij inzet machines en voertuigen of bestrijden van exoten of ongedierte.

- De gemeente zet duurzame werkmethoden in om het beheer en onderhoud te realiseren. Dit vertaalt zich ook direct in het werk van de buitendienst en de wijze waarop wij met de groene afvalstromen om gaan.

- Bij aanpassingen in de openbare ruimte neemt de gemeente duurzaamheid en klimaatbestendigheid mee in het afwegingskader.

- In de directe woonomgeving en op particuliere gronden wordt het waterbergend vermogen vergroot.
  - De gemeente gaat op zoek naar kansen om regenwaterafvoermogelijkheden met behulp van groen te vergroten. Er wordt naar gestreefd om het regenwater middels groen direct in de ondergrond te kunnen bergen en afvoeren.
  - Via gerichte communicatie en voorlichtingscampagne stimuleren wij inwoners dit ook te doen. Voor particulieren werken wij een stimuleringsprogramma uit.

- Indien er velden met zonnepanelen gerealiseerd worden benutten we de kansen om hier gericht natuurlijke biotopen te realiseren. Bij zonnepanelen op huizen worden in principe geen volwassen bomen gerooid, met nieuwbouw en inrichting kan hier wel rekening gehouden worden.

- Bomen worden ingezet als een van de belangrijkste groene middelen tegen hittestress. Dit betekent zorgvuldig plaatsen en planten van bomen en koesteren en goed beheren van de bomen die nu al of in de toekomst een goede bijdrage kunnen leveren.

Gebruikswaarde

In het recreatieve gebruik van de openbare ruimte vormt groen een belangrijk onderdeel. Je kunt ervan genieten, spelen, sporten, wandelen, de hond uitlaten, de natuur ontdekken of lekker luieren in het groen. Grote groene omgevingen lenen zich goed voor evenementen of wijkactiviteiten. Dit zijn verschillende gebruikswaarden die aan groen toegekend kunnen worden.

Opgehaald uit de gemeente

Parken en groene gebieden zijn zeer belangrijk voor de bewoners van de gemeente Hattem. Iedere bewoner gebruikt het groen op zijn of haar eigen manier en heeft daarin eigen behoeftes. Er is behoefte aan ruimte om te spelen, te wandelen, te ontspannen, tot rust te komen, van de natuur te genieten, te bewegen, elkaar te ontmoeten en de hond uit te laten. Deze verschillende manieren om het groen te gebruiken gaan niet altijd even goed samen.

Hattem kent een aantal groengebieden waarin het gebruik of de aanwezige gebruikswaarden beperkt is en meestal veel kansen biedt (bv. Wilhelminapark en De Waa en stukken buurtgroen). Er is behoefte om meer te kunnen wandelen en actief te recreëren in het groen, hiervoor ontbreekt het aan aanwezige of herkenbare verbindingen. Veel bewoners richten de blik hierom vaak richting de groengebieden aan de rand van de gemeente zoals De IJssel met haar Uiterwaarden of de bosrijke gebieden in de overgang naar de Veluwe met bijvoorbeeld landgoed Molecaten.

Er zijn grote verschillen tussen de wijken en haar inwoners en de wijze waarop men het groen wil of zou willen gebruiken. Dit varieert tussen natuurbeleving, buurtontmoetingsplekken en behoefte aan standslandbouw. In gebieden met veel sociale woningbouw in gestapelde woonblokken liggen de behoeftes anders dan in gebieden met koopwoningen en een eigen tuin. In Hattem vindt regelmatig verkoop van openbaar groen aan particulieren plaats, de vraag doet zich voor of dit altijd wenselijk is. Heldere richtlijnen hiervoor ontbreken. Maatwerk is noodzakelijk om hierop in te spelen.

Visie

Naast de groene lijnen die Hattem doorkruizen en de fraaie punten en monumentale bomen die de gemeente doorkruizen worden groengebieden van de gemeente duidelijker gekarakteriseerd. Of je nou graag wilt sporten, de hond wilt uit laten, wandelen of juist genieten van de natuur en de stilte, het kan allemaal in Hattem. Omdat de groengebieden een duidelijkere functie en daarmee beleving en identiteit hebben gekregen, kiezen bezoekers vaker voor een bezoek aan een groengebied dat past bij wat ze op dat moment graag willen. De ene plek is nou eenmaal meer geschikt voor een bepaald type gebruik, dan een andere.

De juiste inrichting en het juiste beheer dragen bij aan de mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik. Dit betekent dat we per groengebied het huidige gebruik, maar ook de mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik, in kaart moeten brengen en zorgvuldig moeten overwegen. Een belangrijk principe hierin is “kies om gekozen te worden”. Dit betekent dat je specifieke gebruikswaarden toekent aan belangrijke en grotere groengebieden of structuren zodat er ook een specifieke doelgroep daar gebruik van maakt of gaat maken. We gaan volgens dit principe specifieke functies toekennen aan de grote groengebieden om daarmee de kwaliteit van het gekozen gebruik te vergroten en tot een betere spreiding van het gebruik te komen. Dit doen we door aan grote groengebieden een dragende functie toe te kennen zoals sport en beweging, beleving en recreatie, evenementen, hondenlosloopgebied, educatie of natuur. Voor fietsroutes zal veel meer vanuit de groene verbindingen gewerkt moeten worden met aansluitingen op regionale fietsroutes.

Naast de basiskwaliteiten van het groen in inrichting en beheer zorgt dit ervoor dat we de gebruiksdruk spreiden maar ook tegenstrijdig gebruik niet laten conflicteren.

Wij streven ernaar om het groen in de belangrijke hoofd structuren van de gemeente maar ook de belangrijke en beeldbepalende substructuren in de woonwijken te behouden als openbaar groen en hieruit niet te verkopen.

Beleidsuitgangspunten Gebruikswaarde:

- Wij verhogen de identiteit van parken en groengebieden in Hattem door naast de specifieke groene kwaliteiten een gebruikstype (sporten, wandelen, natuur) toe te kennen. Een eerste stap richting een betere gebruikswaarde van het groen in Hattem is om een nadere inventarisatie en analyse uit te voeren naar zowel de huidige kwaliteiten, inrichting en beheer van verschillende groenlocaties als de wensen van bewoners/bezoekers voor het gebruik van die locaties:
  - De gemeente zal hierbij aandacht geven aan de lokale behoeften van verschillende groepen mensen in de verschillende type wijken, om zo maatwerk te leveren.
  - Uitgaande van het principe “kies om gekozen te worden” richt de gemeente erop om het ene groengebied een bepaalde set van dragende functies mee te geven terwijl een ander groengebied meer bedoeld is voor andere functies.
- De vastgestelde gebruikswaarden en functies zullen daarna als leidraad dienen voor aanpassing in de kwaliteit, inrichting en beheer van verschillende groengebieden in Hattem.
- In kaart brengen van recreatieve wandel en fietsroutes en analyseren of en hoe groen (beheer & inrichting) de beleving en aankleding kan verbeteren.
- De groenstructuurvisie geeft de belangrijke hoofd en substructuren aan. Binnen deze structuren vindt in principe geen verkoop van openbaar groen plaats. In de gebiedspaspoort wordt indien nodig de beeldbepalende groene onderdelen aangegeven waarvoor hetzelfde geldt.

Succesfactoren

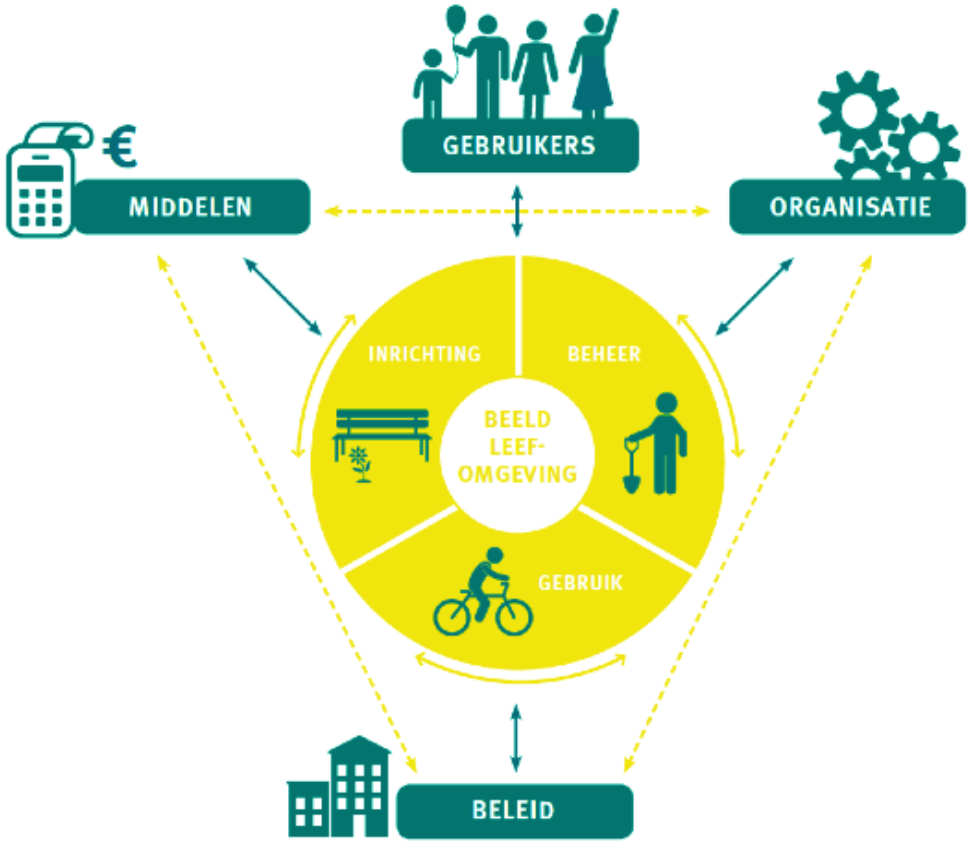
In het vorige hoofdstuk zijn een vijftal pijlers aan bod gekomen die de basis vormen voor de richting van het groenbeleid van de gemeente Hattem. Een richting geven is vaak niet genoeg om de uitwerking van plan tot een succes te maken, vaak is er ook nog een katalysator nodig om de boel op gang te brengen en moet er hier en daar bijgestuurd worden. Er zijn vaak meerdere factoren die hierbij zowel in positieve als negatieve zin een rol kunnen spelen. In sommige gevallen hebben deze factoren een algemeen karakter, maar toch zijn ze zeer relevant voor het succes van de Groenvisie Hattem. In dit hoofdstuk worden deze 'kritische succes factoren' uitgelicht.

Beheer, Inrichting en Gebruik (BIG)

Het beeld dat men heeft van de leefomgeving, waar groen een belangrijk onderdeel van is, grofweg bepaald door het beheer, de inrichting en het gebruik (BIG) van de omgeving. Als we de huidige situatie beoordelen dan bepalen deze factoren de (ervaren) kwaliteit. Als alles in evenwicht is dan voldoet het beeld aan de verwachtingen.

Beleid, Organisatie en Middelen (BOM)

Het beheer, de inrichting en het gebruik van de leefomgeving zijn geen onafhankelijke of gelijkblijvende gegevens, maar zijn onderhevig aan verandering. Het gebruik kan de oorzaak zijn dat de inrichting niet meer voldoet en/of aangepast moet worden. Het beleid, de organisatie of de inzet van middelen zijn van grote invloed op het resultaat dan wel de beleving daarvan. Deze onderdelen zijn ook de instrumenten om bijstellingen te plegen. Het figuur hiernaast geeft dit proces en de relatie tussen "BIG" en "BOM" weer. Een zeer belangrijke en dus kritische succesfactor is het borgen van de samenhang tussen beheer, inrichting en gebruik. De interne maar zeker ook de samenwerking met de maatschappij, of het ontbreken daarvan, zorgen ervoor dat het beeld positief dan wel negatief beïnvloed wordt.

BIG-BOM relatie en voorbeelden waarop dit toegepast kan worden

Organisatorische effecten

Het implementeren van een groenvisie vraagt draagvlak binnen de gemeentelijke (groene) organisatie, en samenwerking tussen de verschillende afdelingen. Het is belangrijk om de groenvisie intern uit te dragen en in te gaan op samenwerking. Het integraal oppakken van programma's, planningen, maatregelen en het inzetten van capaciteit is een belangrijke succesfactor. Veel onderzoek en voorbereiding kan belegd worden binnen de huidige organisatie. Om de groenvisie een succes te maken wordt prioriteit gegeven aan acties gericht op inventarisatie, analyse en uitwerking van de beleidsrichtlijnen. Hiervoor moet capaciteit vrijgemaakt worden bij de direct betrokken medewerkers.

Een aantal acties hebben consequenties voor de organisatie, dit zijn:

• Beschikbaarheid kennis en vaardigheden: Er behoefte om de aanwezige kennis over biodiversiteit en soortgebruik in te zetten in het kunnen overdragen van motivatie over de te nemen beheermaatregelen (o.a. snoei en uitdunnen van beplantingen). Bepaalde mensen krijgen een specifieke taak om hier invulling aan te geven.
• Integrale afstemming van projecten en uitvoeringprogramma's zowel intern bij de gemeente als met de groenorganisaties is van groot belang. Hierdoor kan groen als integraal onderdeel van de ontwikkeling van wijken geborgd worden. Ook wordt het bewustzijn over het belang van groen binnen de eigen organisatie versterkt. Dit leidt tot meer maatwerk en het kunnen realiseren van ambities. Het invoeren van accountmanagement met de groenorganisaties en bewoners is een noodzakelijke actie.
• Om de groenvisie te kunnen realiseren vraagt dat in het begin veel nader onderzoek en concrete uitwerking van kansen en mogelijkheden in plannen en richtlijnen voor uitvoering. Hiervoor is capaciteit nodig, die wordt vrijgemaakt. Dit is mede afhankelijk van prioriteitstelling en de relatie met reeds geplande werkzaamheden.
• Een belangrijke succesfactor zit ook hier in de verbinding. De verbinding van de partijen die gezamenlijk een optimale bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van deze groenvisie. Het streven is een structurele afstemming te organiseren tussen beheer, stedelijke ontwikkeling, wijkzaken, gebiedsontwikkeling, ingenieursbureau en communicatie.

Samenwerking & Participatie

Samenwerking en participatie zijn cruciale onderdelen om het maximale uit het groen in Hattem te halen. In de beleidsuitgangspunten van alle behandelde pijlers (diversiteit, identiteit, beleving, klimaat en gebruikswaarde) komen deze elementen sterk terug. De samenwerking tussen en de participatie van de gemeente, bewoners, organisaties en andere geïnteresseerden en belanghebbenden zorgt ervoor dat men in Hattem een gezamenlijke verantwoordelijkheid heeft voor het groen en voor de openbare ruimte in het algemeen. Er zijn zowel lokaal als regionaal veel potentiële partners met kennis en kunde om bij te kunnen dragen aan het groen van Hattem. Als het nou gaat om Stichting Landshapsbeheer Gelderland, Knotgroep Hattem, een buurtvereniging of een individuele burger, er liggen nog te benutten kansen voor samenwerking. Om voor de lange termijn een goede uitwerking van de Groenvisie te bewerkstelligen is het van belang om samenwerkingen aan te gaan en de participatie te blijven faciliteren. De gemeente zet in op een actieve samenwerking het succes daarvan is mede afhankelijk van de energie die vanuit de maatschappij komt.
In het verlengde van het groenstructuurplan en de gebiedspaspoorten zal een kaart van Hattem gemaakt worden met daarop de waardevolle groene plekken die een meerwaarde hebben of moeten krijgen en dus niet verkocht kunnen worden.

Communicatie en promotie informatie

Deels voortkomend uit het belang van samenwerking en participatie is het belang van (goede) communicatie. Zeggen dat samenwerking en participatie van belang zijn voor de Groenvisie is nog niet genoeg om dit in de praktijk waar te maken. Het communiceren met bewoners, organisaties en andere betrokken is essentieel om de juiste stakeholders ook daadwerkelijk te activeren. Door voor, tijdens en na de ontwikkeling van de Groenvisie goed na te denken over de communicatie, kan dit niet alleen positief zijn voor de uitwerking van de Groenvisie maar wellicht ook van participatieprocessen die er na komen. Belangrijke principes zijn:

• Uitleg van vakinhoudelijke maatregelen in begrijpelijke taal via media, informatiebrieven, voorlichtingsavonden of tijdens participatiebijeenkomsten.

• Inwoners zijn op de hoogte van de planning van belangrijke en zichtbepalende maatregelen in het groenbeheer, zoals grootschalige snoei- en dunning van beplantingen en bomen, aanleg, verplanten.

• Kennis van de groenvisie en – het beleid bij de personen die vaak in gesprek zijn met inwoners, in de wijk zoals voormannen, opzichters, beheerders.

Beheer:

Gericht op doelen en eindbeelden, duurzame werkmethoden

In de groenvisie worden veel doelen aangegeven op ontwikkelen van natuurwaarden, maar ook diversiteit, beleving en duurzame ontwikkeling. Voor de toekomst is het van belang om vakkennis te borgen zowel bij de eigen medewerkers als in contracten en de sturing hierop. Mechanisatie in het groenbeheer zorgt ervoor dat randbeheer niet (meer) gericht is op de uiterlijke verschijningsvorm van de beplanting maar op netheid.
Door opleiding en kennisoverdracht zetten wij in op de borging hiervan.

Vergunningen

Vertaling beleidsdoelstellingen

Een aantal beleidsdoelstellingen in deze visie vragen een uitwerking in de voorwaarden voor vergunningverlening. In de implementatie zullen voorstellen gedaan worden om, waar nodig, de voorwaarden aan te scherpen of aan te vullen.

• Richtlijnen voor verkoop groen, richtinggevende principes;
  - Beschermen van groene hoofd- en substructuren en beeldbepalend groen in de gebieden.
  - Verkoop van groen dat niet tot de genoemde structuren behoort en al jaren particulier in gebruik is.
  - Verkoop groen alleen als blok grenzend aan tuinen, niet individueel en niet behorend tot de genoemde structuren.
• Richtlijnen en vergunning voorwaarden voor nieuwbouw gericht op het vergroenen van muren en daken maar ook het opvangen en infiltreren van regenwater.
• Beschermen monumentale en toekomstbomen en behouden belangrijke boomstructuren langs historische routes en hoofdwegen en wijkontsluitingswegen. Schaduw is geen argument om bomen te verwijderen of zwaar te snoeien.
• Participatie inzake klimaat en inrichting.
  -Geven van vrijheid in de inrichting van buurtgerichte inrichting en kleinschalig participatie van op groene plekken in de gemeente.
•Eisen aan velden met zonnepanelen inzake het ontwikkelen van natuurlijke biotopen.
  -Stimuleren van klimaatgerichte maatregelen zoals geveltuinen en directe infiltratie regenwater.

Relatie welzijn en fysiek

Inzet mensen met afstand tot arbeidsmarkt, gezondheid

Groen leent zich bij uitstek om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten. Bij uitbesteden of detachering is hier invulling aan te geven. Contractuele voorwaarden zoals SROI (Social Return Of Investment) Het leveren van kwaliteit, een marktconforme prijs binnen de beschikbare middelen blijven uitgangspunt. Dit betekent dat contracten maar ook toezicht professioneel en zakelijk ingericht en uitgevoerd moeten worden met garanties voor de inzet van mensen met die indicatie..

Relatie tussen groenvisie en ander beleid

Het is belangrijk dat de groenvisie een goede samenhang vertoont met andere visies, zoals de woonvisie, mobiliteitsvisie en de visie op klimaat en duurzaamheid. Deze visies vallen onder de omgevingsvisie waarin het overkoepelend beleid wordt vastgelegd. De groenvisie is tot stand gekomen met inbreng vanuit de omgevingsvisie.Meerjaren onderhoudsprogramma en investeringen

De beheerorganisatie heeft een belangrijke rol zowel in het uitwerken van de groenbeheerplannen als de wijze waarop uitvoering gegeven wordt aan de maatregelen in de uitvoering. In de implementatie wordt hier veel aandacht aan gegeven.

De meerjaren onderhoudsprogramma's (MJOP) en de meerjaren investeringsprogramma's (MIP) zijn bij uitstek geschikt en dus noodzakelijk om uitvoering te geven aan de groenvisie. Integrale programmering vanuit de beheerafdeling biedt kansen om werk met werk te maken en de doelstellingen vanuit de diverse vakgebieden te borgen. Dit vraagt echter wel integrale samenwerking en bereidheid om met elkaar de visies te delen en een plaats te geven in de programmering en de eisen die gesteld worden aan de uitvoering.

Ditzelfde geldt voor de investeringsprojecten zowel bij vervanging en reconstructies als bij nieuwbouw en aanleg. Het is belangrijk om vanuit de beheerafdeling gesprekspartner te zijn en mee te denken met de hogere doelen van de gemeente of de betreffende ontwikkeling en van daaruit het belang van de groenvisie en de noodzakelijke maatregelen

Financiële effecten

De realisatie van de groenvisie vindt grotendeels plaats vanuit de huidige groenbudgetten. Het huidige groenbeleid en de beschikbare onderhoudsbudgetten sluiten goed aan op de visie met uitzondering van het maaibeheer. Voor een deel moet de werkwijze geïmplementeerd worden in de huidige organisatie en vraagt het mogelijk om bijscholing en taakverschuiving.

De extra kosten zitten in o.a. de planvoorbereiding, kleine aanpassingen in inrichting, aanplanten van extra beplanting, wegwerken achterstallig onderhoud in bosplantsoen, faciliteren van wijkgerichte acties (o.a. actie Steenbreek/groenadoptie) en het opzetten en faciliteren van communicatie en samenwerking met de wijk- en groenorganisaties.

In aanvang vraagt de realisatie dus een degelijke planvoorbereiding, dit betreft het inventariseren van de mogelijkheden per beleidsdoelstelling per gebied en de uitwerking daarvan in een deelplannen per gebied in samenwerking met de bewoners.

De ambities van de groenvisie vragen om een zo concreet mogelijke uitwerking binnen afzienbare tijd. Na vaststelling van de groenvisie is er een periode van ca. 6 maanden nodig om een goed plan te maken. Om dit mogelijk te maken is eenmalig extra budget nodig voor de benodigde capaciteit.

Voor de financiering van de acties zoals benoemd zijn wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande budgetten zowel in de exploitatiebegroting als de meerjaren onderhoud en investeringsprogramma's. Het motto van de inzet van middelen moet ook zijn dat het combineren van budgetten en integrale afstemming van planning en mogelijke oplossingen en van daaruit keuzes maken in de te nemen maatregelen moet leiden tot een meerwaarde. Deze meerwaarde moet zijn dat de beleidsdoelen in de groenvisie gerealiseerd worden maar ook die van de andere discipline. Daarom wordt verbinding gezocht met bestaande en mogelijk toekomstige wijkprogramma en andere programma's (b.v. duurzaamheid).

Voorbeelden:

- Praktisch afstemmen bij het realiseren van natuurlijke oevers en het vervangen van beschoeiingen een kans om gepand budget te combineren en keuzes te maken.
- Inweven doelen groenvisie bij realisatie van reconstructies, renovaties, groot onderhoud en/of nieuwbouwprojecten.
- Deelbudgetten van lopende programma's benutten om doelen te bereiken; o.a. bij het programma duurzaamheid, wijkprogramma's.

Momenteel wordt alle verwachte financiële effecten en mogelijke dekkingen in kaart gebracht. Er wordt tevens inzicht gegeven in eenmalige investeringen noodzakelijk zijn om de ambities in de groenvisie te realiseren.